

REDACȚIA

Irod, strada Aulich Nr. 1

ABONAMENTUL

Pentru Austro-Ungaria:
pe un an 20 cor. pe 1/2
an 10 cor.; pe 1/4 de an
5 cor.; pe 1 lună 2 cor.
Nău de Duminică pe an
— 4 corone.
Pentru România și
străinătate pe an:
40 frauci.

Manuscrisurile nu se napoiază

ADMINISTRAȚIA:

Arad, strada Aulich Nr. 1

INSERȚIUNILE:

de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 b.,
și timbru de 60 bani de
fiecare publicațiune.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte în Arad.

Serisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Chestiunea națională.

III

Nu voiu să intru mai adânc în ambajele acestei afaceri, fiind că nu voiu să supăr pe nimeni, nici să lovesc în cineva. Cele ce am desfășurat până aci cred că sunt suficiente pentru a ne îndreptăți a califica acceptarea procesului Memorandului din partea Comitetului drept o greșală politică și una din cauzele, care a apăsât în mod defavorabil asupra mișcării naționale. Dar pe lângă această cauză s'a mai adus și altele, care ne voiu sili să le expun cu aceeași obiectivitate.

Este indeobște cunoscut, că luptele noastre politice n'au fost învrednicite la început de atențiunea cuvenită a cercurilor politice nici chiar din Budapesta, necum din alte state. Este unul din meritele „Tribunei“ și în special un merit al dlui Ioan Slavici, a fi deșteptat interesul cercurilor politice mai largi pentru cauza noastră națională. Interesul creștea în proporția hărniciei noastre proprii în susținerea și apărarea drepturilor poporului român. Era un lucru firesc ca frații noștri din regat să fie uniți din cel dintâiu, pe care l'am găsit alături de noi. Interesul lor pentru cauza noastră trebuia să devină un interes al statului român și astfel chestiunea română din Ungaria s'a preschimbat foarte repede în chestiunea națională a României. Indată ce cauza noastră a trecut pe terimul politicii de stat a regatului, era o necesitate firească ca partidele politice din regat să-și precizeze pozițiunea lor față cu ea.

Chestiunea era pentru România oarecum puțin cunoscută și foarte delicată. De altă parte la noi acasă se știa și mai puțin despre pozițiunea partidelor din regat, despre rostul lor, despre activitatea lor și despre raporturile între dusele. „Tribuna“, pronunțându-se în spiritul poporului român, remarcă din prima zi a aparițiunii sale faptele mari și importante ale lui Ioan Brătianu.

Această atitudine a foilor naționale a produs în România la adversarii politici ai lui Ioan Brătianu efectul, că „Tribuna“ stă în serviciul partidului național liberal. Dl. Titu Maiorescu, care m'a distins adeseori cu multă bunăvoință, m'a declarat în vara anului 1888, fiind d-sa pe atunci ministru, că pe cât timp noi dela „Tribuna“ vom fi „Brătienişti și Sturdzişti“ nu putem conta la un sprigin oare-care din partea guvernului român. Declarația aceasta era foarte la înțeles, și noi dela „Tribuna“ n'am tras altă concluzie, decât că guvernul român se va strădui să-și afle la noi acasă oameni, cari vor putea conta la spriginul său, precum în adevăr s'a și întâmplat.

Putem vorbi astăzi și despre această afacere mai deschis și mai negenat decât în trecut, fiindcă aproape întreaga activitate a guvernului român din anul 1888 până în

anul 1895 în această direcție este cunoscută și a format obiectul discuțiilor publice.

Aderenții „Tribunei“ erau precum se știe foarte numeroși și întregă mișcare națională își avea centrul tocmai la „Tribuna“. Pentru a găsi deci în Transilvania și Ungaria oameni vrednici de spriginul său, guvernul român nu putea să se adreseze decât la adversarii „Tribunei“ și ai mișcării naționale. Nu erau mulți de aceștia, dar în sfârșit erau. Domnii Alexandru Mocsonyi, Metropolitan Miron Romanul și Partenie Cosma au combătut pe față și în tot timpul direcția „Tribunei“ și au luat poziție hotărâtă contra întregii mișcări naționale. Domnii Aurel Mureșanu, redactorul „Gazetei Transilvaniei“, Cornel Diaconovich redactorul dela „Rumänische Revue“ și Părintele Voina, cunoscutul Părinte Voina dela Brașov, împrumutau pana și serviciile lor șefilor lor.

Prin aceste nume se completează aproape întreg cercul Românilor cari au combătut „Tribuna“. Ei bine, pe toți aceștia i-au căutat și i-au aflat guvernul român, au intrat cu dinșii în relațiuni și i-au învrednicit de spriginul său.

Țin de prisos a caracteriza mai de aproape aceste relațiuni, e suficient, cred, a constata existența lor, care n'are să fie contrazisă din nici o parte.

Relațiunile aceste, neexplicabile pentru grosul partidului național, au produs firește un efect foarte depri-mător asupra întregii mișcări naționale. La noi acasă trebuia să facem front nu numai contra guvernului unguresc, dar și contra adversarilor noștri români, cari căutau să ne slăbească pozițiunea. Și am trebuit să facem experiența tristă, că cu cât ne succedea a reduce puterea d-lor Mocsonyi-Miron Roman-Cosma în aceeași măsură sporea guvernul român spriginul său pentru ei. Despre aceasta avem chiar o dovadă matematică, o dovadă cu cifre. În budgetul statului român este înscrisă precum se știe o sumă pentru școlile și bisericile românești din străinătate. Până la anul 1888 guvernul român distribuia din acest fond o sumă destul de modestă, destinată anume pentru acoperirea rentei gimnasiunului din Brașov. Dela 1889 încocoși guvernul român a dat din acest fond și alte sume cu destinația pentru Transilvania și a sporit apoi din an în an sumele într-o măsură, care corespunde cu dezvoltarea evenimentelor politice în Transilvania. Pentru cercetările de față este indiferent a ști câți bani anume a distribuit guvernul român în acest mod. Ne interesează însă a cunoaște proporția sporirii fondurilor și terminele când s'a întâmplat sporirea. Aceste date sunt tocmai suficiente pentru a ne convinge, că cu cât pozițiunea fracțiunii Mocsonyi-Miron Roman-Cosma slăbia la Români, în aceeași măsură guvernul român sporia fondurile cu destinația pentru Transilvania, cari se înțelege, — au fost plătite la mâna reprezentanților acelei

fracțiuni. Atât vroim să dovedesc și nimic mai mult. Mă voiu mărgini deci a stabili în următoarele prin cifre convenționale și procentuale scara urcării și scăderii fondurilor distribuite de guvernul român cu destinația pentru Transilvania de la anul 1888 până la anul 1896. La 1888 partidul național-liberal a trecut în opoziție urmând la guvernul partidul conservator, ear la 1895 a trecut partidul conservator în opoziție și a urmat la guvernul partidul național liberal.

Să admitem acum în mod convențional, că suma care s'a distribuit în Transilvania de guvernul român în anul 1888 ar corespunde cifrei 10. Aplicând această cifră la anii următori dobândim următorul foarte convingător tablou.

La 1889 fracțiunea Mocsonyi, după ce acceptase a face parte din comitetul „Tribunei“, nu perduse încă speranțele a putea lua căma politicii naționale și a reduce influența conducătorilor „Tribunei“; guvernul român menține cifra de 10 a fondurilor cu destinația pentru Transilvania. La 1890 fracțiunea Mocsonyi perde acele speranțe, ese din comitetul „Tribunei“, își păstrează însă pozițiunea în comitetul național; guvernul român urcă fondurile cu destinația pentru Transilvania de la cifra 10 la cifra 11.4. La 1891 de-sbinarea între „Tribuna“ și fracțiunea Mocsonyi izbucnește pe față și se manifestă nu numai prin articole polemice de ziare ci și prin discuțiuni aprinse în comitetul național; guvernul român sporește fondurile cu destinația pentru Transilvania la cifra 15. 2.

La 1892 fracțiunea Mocsonyi suferă un eșec în conferința națională de la Sibiu, se votează de această adunare a reprezentanților alegătorilor români din toată țara prezentarea Memorandului la Imperat și se constituie un nou comitet național cu escluderea reprezentanților fracțiunii Mocsonyi; guvernul român sporește fondurile cu destinația pentru Transilvania la cifra 57.

La 1893 mișcarea națională ese biruitoare pe întreaga linie; în adunarea imponentă de la Sibiu fracțiunea Mocsonyi se vede redusă la vr'o câte-va voturi și este în primejdie a dispărea cu totul de pe arena politică; guvernul român sporește fondurile cu destinația pentru Transilvania la cifra 60, adică aceste fonduri erau acum de șase ori mai mari ca la 1888.

La 1894 se produc neînțelegeri în sinul comitetului național, mișcarea națională ia calea coborâșului, dl Rațiu intră în negocieri cu fracțiunea Mocsonyi, acesta începe a-și întări earăși pozițiunea; guvernul român scade fondurile cu destinația pentru Transilvania la cifra 40 și așa mai departe, la 1895 cifra ajunge la 37 și la 1896 la zero.

Adunând la un loc toate fondurile cu destinația pentru Transilvania distribuite de guvernul român în periodul de la 1888 până la 1896

s'a plătit din suma totală:

în anul 1889	4.4	o/o
„ „ 1890	5.	o/o
„ „ 1891	6.6	o/o
„ „ 1892	23.7	o/o
„ „ 1893	25.7	o/o
„ „ 1894	18.	o/o
„ „ 1895	16.6	o/o
„ „ 1896	0.	o/o
	100	o/o

Mai are acest tablou trebuință de vr'un comentariu?

Eugen Brote.

Să se explice. Primum următoarea epistolă:

„In articolul „Rentele“ și încă ceva“ (IV) organul d-lor Coroianu Rațiu a atins o chestie foarte delicată pentru buna noastră reputațiune politică. Mă mir că nu v'ați simțit obligați a cere seamă pentru declarațiunile ce ridică și compromit fapte săvârșite cu știrea și învoirea comitetului național în fruntea căruia stă dl Dr. Rațiu. Estă pasagiile asupra căror vă atrag atențiunea:

„Dela 1892, din momentul în care a luat avânt cauza națională, am rugat într'una pe bunii noștri „amici“ de dincolo: Nu faceți multă gălăgie în giurul chestiei naționale, nu faceți demonstrațiuni fără rost purtând o cauză atât de mare și de sfântă pe stradă... Ne rugam, imploram și ziceam: Tocmai pe calea aceasta se dă a oivi contrariilor noștri să ne înfațișeze lumii ca pe niște iredentiști și revoluționari, aceea ce n'am fost și nu suntem... Se vede însă că „amicii“ a uitat sau poate că nici nu știe, cât de mult au insistat frunțașii noștri pe lângă aceea, ca la 1893 din adunarea națională steagurile să nu fie trecute în România precum de fapt au fost trecute și să nu fie purtate din oraș în oraș ca trofee de izbândă... Căci care a fost sfârșitul? Noi am rămas timbrați de iredentiști pe tema aceasta, ear „focul sacru“ ce se născuse dincolo, s'a stins imediat, cum interesele au cerut ca să nu mai ardă în pieptul nimănui.“

„Vă aduceți aminte — era present și redactorul D.-V. responsabil, dl Russu Șirianu — noi, tinerimea de atunci am arădat manifestarea pe propria noastră responsabilitate. Știți de asemenea s'a petrecut manifestarea dela Predeal, unde au vorbit dl V. A. Urechii și Ionel Grădișteanu, dintre noi Dr. Lazar Popovici și Alex. Vaida; acest din urmă a declamat o odă scrisă de fratele său Ion.“

„Sunt șapte ani de atunci. Cum vine acum organul dlui Rațiu să-și bată joc de manifestațiunile naționale — fie ele și pe stradă — ale naționaliștilor din România?... Până acum numai Ungurii ne au numit iredentiști. Acum vine și organul sibiian să ne denunțe pentru fapte petrecute înainte cu șapte ani! Dar noi n'am dus la Predeal steagul albastru al domnișoarelor din Sibiu până nu am întrebât pe dl Dr. Rațiu, care a și autorizat apoi pe casierul comitetului să ne dea bani pentru drum (eram 8 universitari care plecăm).“

Recunoaștem și noi, că-l va fi greu dlui Rațiu să răs. urdă.

Din parte-ne dacă n'am relevat îndată ce organul d-lor Rațiu-Coroianu a scris cele citate în scrisoarea de mai sus, a fost numai pentru că ne așteptam, ca protestarea să se facă din altă parte. Și anume, să protesteze unii dintre tinerii cari atunci au participat la manifestarea din Predeal și

Calendarul „Bibliotecii Noastre pe anul 1900”, întocmit de dl. E. Hodoș, apărut cu un interesant cuprins. În partea literară cuprinde lucrări de Em. nescu, Coșbuc, Alexan. ri cu portretele acestor trei mari poeți. Afară de aceasta mai publică amintiri din 1843; Avram Iancu în 1852; D'ale economiei de cesă: Cum se conace pânea bună? Apoi anecdote și haz. Pe lângă partea calendaristică se află numele iubitorilor preoților și învățătorilor din diocesa Caransebeșului, precum și regulamentul pentru facerea examenului de calificare la Institutul pedagogic din Caransebeș. Prețul unui exemplar: 28 cr., plus porto 5 cr. A se adresa a: E. Hodoș Caransebeș.

„Revista Economică”, organ pentru societăți financiare și comerciale. Apare la 10 a fiecărei luni în Sibiu sub direcția Dr.ului Cora. Diaconovici. Nrul 12 (Anul I), din 10 Decembrie a. c. are următorul cuprins: La finea anului. — Ridicarea schontului, de I. Vătășan. — Introducerea

obligatorie a valutei de coroane. — Închirierea anuală a conturilor la bănci, de I. Vătășan. — Despre negocierea efectelor, de I. Popescu. — Jurisdicțiune: D. cisiuni ciale: Transcrierea de acțiuni nominative, Bonul, Provișunea, Cambiu, Pre-c ipșunea. — Afaceri de dare: Blanchete noue de cambii. — Agricultură: Situațiunea agricolă, Altoi grațuți, Provișuni de viță de vie. — Revista financiară: R. ducerea etalonului Băncii austro-ungare, Situațiunea, Nota rea procentuală a efectelor în B. letinul oficial al B. rsei din Viena. — Cronică: În amintirea lui S. roescu, „Pământ și ni țune”. — Deposite de stat la bănci, Ridicarea procentului pentru depozite în Viena, Valuta nouă. — Literatură economică: „Anuarul financiar”. — Bibliografie. — Trageri la sorți. — Amortisări. — Bursa de efecte din Viena și Budapesta. — Bursa de efecte din București. — Bursa de mărfuri din Budapesta. — Inserțiuni.

Imprumuturi ieftine pe amortisație

Recomand în atențiunea on. proprietari de pământ și proprietari de case în Arad-centru, că prin mijlocirea mea pot obține până la cele mai mari sume și pe lângă condițiuni foarte favorabile

imprumuturi ieftine amortisaționale cu amortisație de 15—50 ani.

Nu comput înainte nici un fel de remunerație, convertesc datorii vechi, de asemenea la dorință anticipez de la mine cheltuelile de intabulare.

Provocându-mă la faptul, că de mai mulți ani la foarte numeroși inși i-am împlinit spre cea mai mare mulțumire a lor trebuințele de împrumuturi, rog cu toată stima pe on. domni proprietari de pământ și proprietari de case, ca în propriul lor interes cu deplină încredere să se adreseze mie cu afacerile lor de împrumuturi.

Imprumuturile sunt pe camete de 4% 4½ și 5%

pe lângă amortisare corespunzătoare din capital

Institut de împrumut pe imobile și moșii 220 —65

Szűcs F. Vilmos

ARAD, Fő-ut Nr. 5, vis-à-vis cu moara Széchenyi.

Calendarul nostru

pe anul visect 1900

ca prim calendar scos în tipografia noastră

a apărut tocmai acum

cu ilustrațiuni, cu un bogat și variat cuprins literar.

Prețul 30 cr.

plus 5 cr. poro postal.

Doritorii de a și-l procura sunt rugați

a se adresa la

Administrația „Tribunei Poporului”

La comande mai mari de 10 exemplare

dăm 20% rabat.

ADMINISTRAȚIA

„Tribunei Poporului”.

A apărut

Și să află de vânzare la administrația „Trib. Poporului”

următoarele opuri:

1.) „Calendarul nostru” — pe 1900. prețul — — — — —	cor. —.60 fl.
2.) „Amicu Poporului” — de Titus Vuculescu, pretor. Indreptar practic în cause administrative. Prețul — — — — —	„ 1.— „
3.) „Lupta pentru drept de Dr. Rudolf Ihering traducere de T. V. Păcățeanu, prețul — — — — —	„ 2.— „
4.) „Judecătorile cu jurații” — de Teodor V. Păcățeanu, prețul — — — — —	„ —80 „
5.) „Libertatea” — de Ioan Stuart Mill, tradusă de T. V. Pacățianu, prețul — — — — —	„ 2.— „
6.) „Principiile politice”, după Dr. T. de Holtzendorf, de T. Pacățianu —prețul — — — — —	„ 4.— „
7.) „Caractere morale” — exemple și sentințe culese din istoriile și literaturile popoarelor vechi și moderne, de Ioan Popea, profesor în Brașov. Prețul. — — — — —	„ 2.50 „
8.) „Războiul pentru neatărare” și „Povestea unei coroane de oțel” ambele de George Coșbuc. Prețul Războiului Pr. țul „Coroanei” — — — — —	„ 1.20 „
„ 1.60 „
9.) „Din vremuri apuse” — de Judita Secula născ. Truția — prețul — — — — —	„ 1.— „
10.) „Vieritul” — de Petru Vancu, prețul — — — — —	„ 1.— „
11.) „Teoria Dramei” — de Dr. Iosif Blaga. Prețul: — — — — —	„ 3.60 „
12.) „Juvénilia” — de Sextil Pușcariu. Preț: — — — — —	„ 1.60 „
13.) „Cuvântări bisericesti” — traduse de Ioan Genț. Preț. — — — — —	„ 5.— „
14.) „Pribeag” — de Ioan Iosif Sceopul, preț — — — — —	„ 1.50 „
15.) Instrucțiuni populare despre Datorințele și Drepturile purtătorului de dare edate de Vilhelm Niemandz prețul — — — — —	„ 1.20 „
16.) „Liturgia Stului Ioan Crisostom” (pe note) pentru cor mixt pe 4 voci — de Nicolae Stefu învățător în Arad. Aceasta liturgie conține toate cântările liturgice, ce are să răspundă corul în Dumineci și sărbători. Pe lângă acestea mai conține irmoase priesue și un adaus de câncece populare. Toate imnele se pot cânta și numai pe 2—3 voci. Prețul unui exemplar s'a redus dela 6 la 5 coroane.	

La comande să se mai adauge de fie-care op 10 fleri spese postale.